

УДК 373.5:004.9:811.161.2
DOI 10.31654/2663-4902-2026-PP-2-87-99

Бобро А. А.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, початкової освіти,
психології та менеджменту
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
bobro.aa@ndu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9405-8988>

Саєнко Ю. О.

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри початкової і спеціальної освіти
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
saenko.yulya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9174-7684>

Шевель Н. С.

учителька української мови і літератури,
учителька вищої категорії,
старша вчителька Ліцею №190
Деснянського району міста Києва
natashenka519@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-0659-1029>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

У статті досліджуються можливості та виклики використання цифрових інструментів на уроках української мови в середній школі в умовах цифровізації освіти. Розглянуто широкий спектр сервісів: інтерактивні дошки, ментальні карти, мультимедійні платформи, онлайн-книги та цифрові журнали, які сприяють розвитку орфографічних, граматичних, стилістичних, читацьких та медіатекстових компетентностей учнів. Виявлено потенційні ризики та запропоновано системні методичні умови подолання проблем, включно з цілеспрямованим вибором інструментів, поетапним впровадженням, поєднанням традиційних і цифрових форм роботи та безперервним професійним розвитком учителя. Результати дослідження підтверджують, що цифрові технології трансформують освітній процес, змінюючи роль учителя з транслятора знань на фасилітатора та створюючи умови для формування мовної особистості, здатної функціонувати в багатоканальному інформаційному просторі.

Ключові слова: цифрові інструменти, українська мова, середня школа, цифрова компетентність, медіаграмотність.

Постановка проблеми. Цифровізація освіти є одним із провідних напрямів модернізації сучасної української школи. Упровадження концепції Нової української школи актуалізувало проблему формування цифрової компетентності вчителя та ефективного використання цифрових інструментів у навчальному процесі [1, с. 8]. Особливої ваги це набуває у викладанні української мови й літератури, де цифрові технології стають не лише засобом подання матеріалу, а й інструментом розвитку мовленнєвої, комунікативної та інформаційної компетентностей учнів [4, с. 1122].

Сучасні виклики, зокрема дистанційне та змішане навчання, зумовлюють необхідність системного використання онлайн-ресурсів і мультимедійних платформ [15; 13]. Дослідники наголошують, що цифрові технології сприяють підвищенню

мотивації учнів і розширюють можливості формування оцінювання [10, с. 205]. Водночас цифровізація освіти породжує низку викликів – від недостатнього рівня цифрової компетентності педагогів до проблем забезпечення рівного доступу до технологій [18].

Отже, проблема використання цифрових інструментів на уроках української мови в середній школі є актуальною як у теоретичному, так і в практичному аспектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання цифрової трансформації освіти активно досліджується вітчизняними й зарубіжними науковцями. Зокрема, формування цифрової компетентності педагога в умовах Нової української школи розглядає Н. Бабовал [1]. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі аналізує С. Карплюк [7], що дозволяє простежити загальні тенденції трансформації освітнього середовища.

Методичні аспекти використання цифрових інструментів у навчанні української мови висвітлюють С. Дубовик і Д. Ткачук [4], а також Т. Шарова [13]. Практичні можливості застосування мобільних технологій і мультимедійних платформ розкрито в дослідженнях А. Кайданної [6] та С. Гарної, В. Щербатюка, Т. Ковальнової [2].

Зарубіжні дослідники також приділяють увагу використанню цифрових інструментів учителями мов. Так, Б. Муррхаус, Ю. Лу аналізують практики застосування цифрових технологій учителями англійської мови та підкреслюють їхній вплив на професійний розвиток педагогів [17]. Проблему балансу між залученням учнів і забезпеченням рівного доступу до цифрових ресурсів порушує С. Шарма [18].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Водночас, попри наявність значної кількості досліджень, проблема комплексного аналізу можливостей і викликів використання цифрових інструментів саме на уроках української мови в середній школі потребує подальшого наукового осмислення.

Формулювання мети статті: проаналізувати можливості та виклики використання цифрових інструментів на уроках української мови в середній школі в умовах цифровізації освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття цифрової компетентності в сучасному науковому дискурсі трактується як інтегрована характеристика особистості, що охоплює знання, уміння, навички, цінності та досвід безпечного, критичного й творчого використання цифрових технологій в освітній, професійній і соціальній діяльності. У контексті Нової української школи цифрова компетентність визначається як одна з ключових компетентностей учня й обов'язкова складова професійної компетентності педагога [1, с. 8].

Вітчизняні дослідники розглядають цифрову компетентність як багаторівневу структуру, що включає інформаційно-пошукову, комунікаційну, технічну, медійну та етичну складові [10, с. 205]. Закордонні науковці акцентують увагу на здатності педагога не лише використовувати цифрові інструменти, а й інтегрувати їх у педагогічний дизайн навчання [17, с. 226].

На наш погляд, у площині навчання української мови цифрова компетентність має специфічний предметний вимір. Вона передбачає: уміння добирати цифрові ресурси відповідно до мовної теми та вікових особливостей учнів; здатність моделювати мовленнєві ситуації за допомогою інтерактивних сервісів; використання цифрових інструментів для розвитку критичного мислення під час аналізу текстів; формування медіаграмотності як складника мовної освіти.

Отже, цифрова компетентність учителя-словесника не зводиться до технічної обізнаності, а є педагогічно осмисленою діяльністю, спрямованою на формування мовної особистості в умовах цифрової культури [4, с. 1125].

Дидактичний потенціал цифрових технологій у навчанні української мови полягає в розширенні можливостей подання, засвоєння та контролю навчального

матеріалу. Дослідники зазначають, що цифрові інструменти сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів і забезпечують інтерактивність навчання [4, с. 1125].

У науковій літературі виокремлюють такі функції цифрових технологій у мовній освіті:

1. Ілюстративно-візуалізаційна – подання мовного матеріалу у вигляді схем, інфографік, інтерактивних карт [4, с. 1125];
2. Комунікативна – організація онлайн-дискусій, спільного редагування текстів, проєктної діяльності [2, с. 663];
3. Контрольно-оцінювальна – використання сервісів формувального оцінювання [10, с. 207];
4. Творча – створення учнями цифрових продуктів (презентацій, подкастів, блогів, буктрейлерів) [2, с. 657].

Найсуттєвіший потенціал цифрових технологій полягає не в технічній новизні, а в трансформації самої логіки навчання. Традиційна модель «вчитель – джерело знань» поступається місцем моделі «вчитель – фасилітатор», який організовує освітнє середовище, у якому учень самостійно конструює знання [4, с. 1125; 2, с. 658].

Особливо важливим є використання цифрових інструментів для розвитку текстотворчих умінь. Інтерактивні платформи дозволяють здійснювати поетапне редагування тексту, забезпечують миттєвий зворотний зв'язок і сприяють формуванню рефлексивних навичок [2, с. 658].

Інтерактивні цифрові платформи відкривають широкі можливості для формування орфографічної, граматичної та лексичної компетентностей учнів. Використання онлайн-тестів і вікторин (LearningApps, Kahoot!, Quizlet, Wordwall, Google Forms) забезпечує миттєвий зворотний зв'язок, індивідуалізацію навчання та об'єктивність оцінювання [4, с. 1126]. На відміну від традиційних письмових робіт, інтерактивні вправи дозволяють реалізувати адаптивний підхід, де складність завдань змінюється залежно від рівня підготовки учня, а автоматизований аналіз типових помилок дає змогу вчителю оперативно коригувати навчальний процес. Найбільш ефективно використання інтерактивних платформ реалізується в діагностичному, тренувальному та рефлексивному режимах, що сприяє переходу від контролю знань до формувального оцінювання [10, с. 207].

Сервіси для спільного редагування текстів (Google Docs, Microsoft Word Online, Padlet, Canva) докорінно змінюють підхід до навчання письма, перетворюючи статичний процес на динамічну колективну творчість. Через систему коментарів та пропозицій школярі вчаться здійснювати мовностилістичний аналіз, обґрунтовувати редакторські правки та вести конструктивний діалог з авторами. Дослідники підкреслюють, що цифрові інструменти сприяють підвищенню якості письмових робіт через поетапне редагування та можливість відстеження змін [2, с. 659], а також розвивають метамовну рефлексію – здатність учня усвідомлювати мовні засоби та оцінювати їхню доцільність. Крім того, цифрові сервіси дозволяють впроваджувати елементи проєктного навчання: створення спільних блогів, електронних збірок творів, літературних оглядів, що підсилює практичну спрямованість уроків.

Мультимедійні ресурси та електронні книги суттєво трансформують традиційне розуміння тексту, перетворюючи його на багатоканальний інформаційний об'єкт із вербальними, візуальними й аудіальними компонентами. Застосування сервісів для створення мультимедійного контенту (Prezi, Canva, Genially, Edpuzzle, YouTube, Anchor.fm) відкриває можливості для візуалізації художнього світу твору, організації формувального оцінювання та розвитку дослідницьких умінь учнів [10, с. 205]. Електронні книги та платформи (Kindle, Google Play Books, Book Creator, Epic!) забезпечують мобільність доступу до текстів та інтерактивну взаємодію з ними.

Водночас дослідники наголошують, що ефективність використання ІКТ залежить від рівня цифрової компетентності педагога та його здатності інтегрувати ресурси у зміст навчання [1, с. 9]. Цифровізація має супроводжуватися методичною

рефлексією, інакше вона перетворюється на формальне оновлення інструментарію без якісних змін у навчанні [7, с. 192]. Актуальною залишається проблема критичного читання в умовах гіпертекстуального середовища, де фрагментарність сприйняття може знижувати рівень аналітичного опрацювання літературного матеріалу [8, с. 47]. Використання відеофрагментів та аудіоматеріалів сприяє глибшому емоційному сприйняттю й розвитку інтерпретаційних умінь [6, с. 85], однак потребує чіткої методичної стратегії, що поєднує цифрові інструменти зі змістовим аналізом твору [11, с. 126].

Сучасний урок української мови виходить за межі вивчення правил, оскільки ключовим завданням стає формування критичного мислення та медіатекстової компетентності учнів. Для цього ефективно залучаються платформи для обговорень (Flipgrid, Microsoft Teams), що створюють простір для аргументованого захисту власної позиції, а також інтерактивні дошки й ментальні карти (Padlet, Miro, Google Jamboard, MindMeister, Coggle, Mindomo), які дозволяють структурувати результати порівняльного аналізу та розвивати навички критичного відбору інформації.

Впровадження гейміфікації (Kahoot!, Quizizz, Classcraft, Wordwall, Blooket, Gimkit) є потужним інструментом підвищення навчальної мотивації, оскільки ігрові механіки перетворюють рутинну перевірку знань на інтерактивне змагання. Ключовим аспектом успіху є баланс між азартним складником та змістовим наповненням уроку: формат «лінгвістичного детективу» чи квестів дозволяє поєднати ігровий драйв із глибоким філологічним аналізом. Завдяки сервісам (Educandy, Quizalize) учитель може створювати персоналізовані навчальні траєкторії, де учень бачить свій прогрес у реальному часі, що формує стійку внутрішню мотивацію до вивчення української мови.

Враховуючи описані вище цифрові інструменти та їхні дидактичні можливості, доцільно систематизувати їх застосування у навчанні української мови. Таблиця 1 узагальнює ключові напрямки використання цифрових засобів, визначає відповідні мовні компетентності, когнітивний рівень діяльності учнів, потенційні ризики та методичні умови ефективності застосування. Така структуризація дозволяє наочно оцінити освітній потенціал цифрових технологій і планувати їх інтеграцію в сучасний урок української мови.

Таблиця 1

**Дидактичні можливості цифрових інструментів
у навчанні української мови**

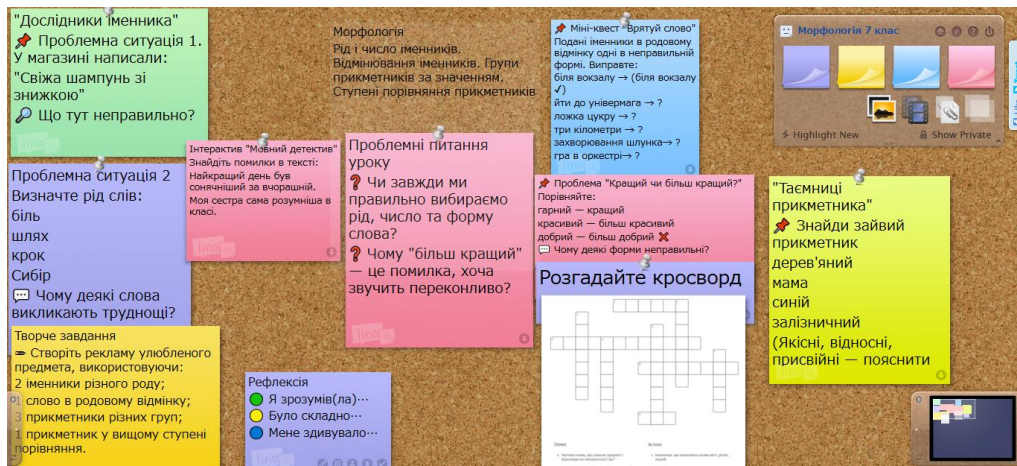
Напрямок використання	Тип цифрового інструменту (з підкатегоріями)	Які мовні компетентності формуються	Когнітивний рівень діяльності	Потенційні ризики	Методичні умови ефективності
1	2	3	4	5	6
Контроль і самоконтроль знань	Тести та вікторини: LearningApps, Kahoot!, Quizlet, Wordwall, Google Forms	Орфографічна, граматична, лексична	Репродуктивний → аналітичний	Формалізація знань, орієнтація лише на правильну відповідь	Використання формального оцінювання, аналіз типових помилок
Розвиток письма	Онлайн-документи та спільне редагування: Google Docs, Microsoft Word Online, Padlet, Etherpad, Canva	Текстотворча, стилістична, комунікативна	Аналітичний → творчий	Поверхове редагування, копіювання	Поетапність роботи, взаємооцінювання, рефлексія

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Робота з текстом	Мультимедіа: Prezi, Canva, Genially, Edpuzzle, YouTube, Anchor.fm Електронні книги: Kindle, Google Play Books, Book Creator, Epic!	Читацька, інтерпретаційна, культурна	Аналітичний → інтерпретаційний	Пасивне сприйняття, перевантаження візуальним контентом	Проблемні запитання, порівняльний аналіз, інтерактивні нотатки
Критичне мислення	Онлайн-дискусії та форуми: Flipgrid, Microsoft Teams Інтерактивні дошки: Padlet, Miro, Google Jamboard Ментальні карти: MindMeister, Coggle, Mindomo	Медіатекстова, аргументативна	Аналітичний → оцінювальний	Поляризація думок, неаргументованість	Чіткі критерії аргументації, модерація обговорення
Підвищення мотивації	Гейміфікація та освітні квести: Kahoot!, Quizizz, Classcraft, Wordwall, Blooket, Gimkit, Quizalize, Edmodo Games, Educandy	Комплексна мовна компетентність	Репродуктивний → творчий	Зміщення акценту на змагання	Змістова наповненість ігрових завдань, баланс внутрішньої та зовнішньої мотивації

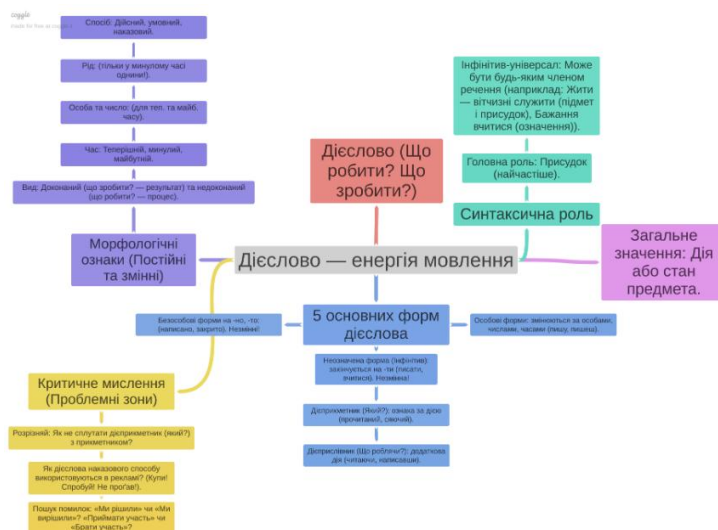
На основі зазначених типів цифрових інструментів і їхніх дидактичних можливостей можна розглянути конкретний приклад застосування інтерактивної дошки в 7 класі. Інтерактивна дошка Linoit розроблена відповідно до модельної навчальної програми «Українська мова. 7–9 класи» (автори: О. Заболотний та ін.) з теми «Морфологія. Рід та число іменників, відмінювання іменників; групи прикметників за значенням, ступені порівняння прикметників» (<https://lnk.ua/p9WAnoKGf>). Структура дошки побудована за принципом проблемно-орієнтованого навчання, де центральне місце посідає ключове питання про правильність визначення граматичних категорій. Навчальний простір візуально поділений на тематичні зони: ліва частина присвячена «Дослідникам іменника», права – «Таємницям прикметника», а нижня – інтерактивному детективу та рефлексії. Кожен блок містить яскраві стікери з «пастками» (наприклад, узгодження роду іменників *шампунь, біль*), що стимулює критичне мислення учнів та спонукає їх до самостійного пошуку помилок у повсякденному мовленні (рис. 1).

Метою створення цієї дошки є не лише систематизація знань про морфологічні ознаки (рід, число, відмінювання іменників та ступені порівняння прикметників), а й формування мовної стійкості та грамотності. Використання блоку «Мовний детектив» та творчого завдання з рекламування предмета дозволяє учням застосувати теоретичні знання у практичних, життєвих ситуаціях. Завдяки функціоналу Linoit, семикласники можуть одночасно редагувати стікери, виправляти неправильні форми слів (як-от «більш кращий») та долучатися до колективного обговорення, що забезпечує високий рівень залученості та зворотний зв'язок під час етапу рефлексії.

Рис. 1. Інтерактивна дошка Linoit для 7 класу з теми «Морфологія. Рід та число іменників, відмінювання іменників; групи прикметників за значенням, ступені порівняння прикметників»

Ментальна карта «Дієслово: енергія та структура» до теми уроку «Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова» у сервісі Coggle.it (<https://lnk.ua/nv4mJt9SO>) (рис. 2) розроблена учнями 7 класу як багаторівнева візуальна модель, що інтегрує теоретичні знання з практичними навичками критичного аналізу мовного контенту. У центрі карти розташоване ядро «Дієслово», від якого розгалужуються п'ять ключових векторів, що відповідають формам слова: неозначена форма (інфінітив), особові форми, безособові форми на -но, -то, а також дієприкметник і дієприслівник. Кожна гілка деталізує морфологічні ознаки (вид, час, спосіб, стан) та синтаксичну роль, акцентуючи увагу на тому, що дієслово в реченні може бути не лише присудком, а й будь-яким іншим членом речення, особливо у формі інфінітива. Особливу роль у структурі відведено блоку «Критичне мислення та медіаграмотність», де діти вчать розпізнавати маніпулятивні дієслівні конструкції в рекламі (наказовий спосіб), аналізувати використання безособових форм у новинах для розмивання відповідальності за дії та відрізняти активні конструкції від пасивних. Таке наочне представлення теми дозволяє семикласникам не просто зазубрювати правила, а бачити дієслово як динамічну систему, розуміти його роль у створенні переконливих висловлювань та розвивати навички логічного структурування інформації.

Рис. 2. Ментальна карта до теми уроку «Дієслово: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова» розроблена учнями 7 класу у сервісі Coggle.it

Учні 7 класу працювали над онлайн-книгою за темою «Ступені порівняння прислівників» на платформі Book Creator (https://read.bookcreator.com/L4kyiZ1VvwMPJI0m2GNyeOMLY223/ut_trp4KQD-NlmiC5mBdhA) (рис.3). Вона стала багатофункціональним освітнім простором, де теоретичні відомості інтегровані в сучасний контекст соціальних мереж. Замість традиційних вправ учні виконували «мовні тренажери» з відкритими полями для самоперевірки, конструюючи форми типу «ефективніше» або «найяскравіше», уникали типових помилок і суржикових конструкцій. Динамічний формат книги дозволяв візуалізувати правила через схеми та інфографіки.

Проект сприяв формуванню медіаграмотності та культури академічного письма. Учні засвоїли морфологічні особливості прислівників, використовуючи їх для емоційного підсилення власних висловлювань у дописах і коментарях. Кожна сторінка стала результатом групового обговорення та взаєморедагування, що розвивало критичне мислення та відповідальне ставлення до мовної норми.

Окремі сторінки присвячені тонкощам правопису: правила написання н і nn у прислівниках, складні випадки часток не та ні. Учні додавали аудіокоментарі та короткі відеоінструкції, що пояснюють правопис прислівникових сполук.

Завершальний розділ «Портретний нарис» перетворює теорію на практику: учні створюють описи видатних постатей, поєднуючи журналістський стиль із граматичною точністю. Кожен нарис супроводжується інтерактивною хмаринкою слів, що акцентує використання прислівників за значенням.

З метою інтеграції теоретичних знань із морфології та стилістики у практичну медіадіяльність учнів 7 класу створено проєкт цифрового журналу «Мовна варта: Спецвипуск» на платформі Canva (<https://lnk.ua/DxIR1FTGQ>) (рис. 4). Працюючи в «редакційних відділах», школярі опановують дієслівні форми, прислівники та їхні ступені порівняння через аналіз реклами й публіцистики, вчать розпізнавати мовні маніпуляції, виправляти суржик та надавати конструктивний зворотний зв'язок. Використання інструментів Whiteboard і стікерів-коментарів трансформує вивчення морфології у прикладну лінгвістику, формуючи медіаграмотність, навички командної співпраці та відповідальність за спільний медіапродукт. Такий формат роботи суттєво підвищує мотивацію здобувачів, оскільки граматичні правила засвоюються через створення власного контенту, актуального для підліткового середовища. Водночас ключовим викликом залишається модерація технічного процесу, щоб візуальне оформлення не переважало над лінгвістичним змістом, а цифровий інструмент виконував допоміжну, а не самодостатню функцію.

Попри очевидні переваги цифрових технологій у навчанні української мови, їхнє ефективне впровадження стикається з низкою значущих викликів. Використання цифрових інструментів потребує не лише технічної бази, а й гнучкого методичного підходу, підготовленого вчителя та відповідної організаційної підтримки.

Однією з основних перешкод є нерівномірний доступ до цифрових ресурсів. Не всі школи мають достатню кількість комп'ютерів або планшетів, стабільний інтернет чи ліцензійне програмне забезпечення. Навіть за наявності техніки її працездатність часто обмежується низькою швидкістю інтернету, застарілими пристроями або недостатньою підтримкою ІТ-фахівців. Це створює цифровий розрив між учнями, що має доступ до сучасних технологій, і тими, хто працює з обмеженими ресурсами, що впливає на рівень засвоєння матеріалу та мотивацію.

Indo

Pages 16 and 17 of 19

Pages 2 and 3 of 19

РМ. Портретний нарис: Малюємо словами

Як «оживити» людину? У публіцистичному стилі портретний нарис — це не просто опис зовнішності, а розповідь про характер. Прислівники тут працюють як пензлі художника. Спробуй описати героя, використовуючи різні розряди прислівників:

- **Як? (спосіб дії):** Дивиться *привітно*, усміхається *циро*.
- **Коли? (час):** *Завжди* готовий допомогти.
- **Де? (місце):** *Поруч* із ним відчуваєш спокій.
- **Наскільки? (міра):** *Надзвичайно* відповідальний.

Завдання для Book Creator: Завантаж фото людини, яка тебе надихає, і підпиши її портрет, використавши мінімум 5 прислівників із різних розрядів.

Мистецтво вдосконалення: Ступені порівняння прислівників

Навіщо нам ступені порівняння? Прислівник — це частина мови, яка додає життю деталей. Але іноді просто «добре» — це замало. Хочеться зробити щось **краще**, а наприкінці дня почуватися **найкраще!** Саме для цього існують ступені порівняння. **Запам'ятай:** Ступені порівняння мають лише ті прислівники, які утворені від якісних прикметників (швидкий → швидко, гарний → гарно).

Pages 4 and 5 of 19

Pages 10 and 11 of 19

Як збудувати ідеальну форму?

Процес створення ступенів схожий на конструктор LEGO. У нас є два шляхи:

Ступінь	Проста форма (одне слово)	Складена форма (два слова)
Висхідний	Додай суфікс: -ше або -ше-ше : швидко → швидше , швидше-ше висхідно → висхідніше	Додай слова більш або менш : швидко → більш швидко , менш повільно
Найвищий	Додай префікс най- до вихідного ступеня: найшвидше , найвисхідніше	Додай слова найбільш або найменш : найбільш швидко , найменш повільно

Тренажер «Рівень: Майстер порівнянь»

Додай прислівникам сили! Заповни пропуски, утворюючи правильний ступінь порівняння (вищий або найвищий).

- (Швидко)** ✨ Мій собака бігає _____, ніж судейський ретривер.
(Правильний варіант: *швидше* / *більш швидко*)
- (Рано)** ☀ Щоб не встигнути завтра мені треба встати _____ ніж зазвичай.
(Правильний варіант: *раніше*)
- (Глибоко)** 🐟 Ми заірнули _____, щоб розгледіти корали на дні.
(Правильний варіант: *глибше* / *найбільш глибоко*)
- (Голосно)** 🗣 На перерві наш клас кричить _____ за всіх у школі!
(Правильний варіант: *найголосніше* / *найгучніше*)
- (Зручно)** 🪑 У новому кріслі мені сидиться _____ ніж на старому стільці.
(Правильний варіант: *зручніше* / *більш зручно*)
- (Високо)** 🦅 Цей орел злетів _____ серед усіх птахів у небі.
(Правильний варіант: *найвище* / *найвишче*)
- (Енергійно)** ⚡ На сьогоднішньому тренуванні ми працювали _____ тому результат не забарився.
(Правильний варіант: *енергійніше* / *більш енергійно*)

Рис. 3. Сторінки інтерактивної онлайн-книги за темою «Ступені порівняння прислівників» на платформі Book Creator

Мовна вярта: Спецвипуск

Рекламна ревізія
Знайти в мережі або придумати рекламний банер з помилками.
Завдання: накласти «сткер-виправлення» з правильним варіантом.

Портрет героя
Створити сторінку-інтер'ю з відомим блогером або історичною постаттю. Завдання: описати його діяльність, використавши вимовно-тодішню формулу ступенів порівняння та 5 прислівників, що характеризують спосіб дії.

Мовна інспекція
Завдання: знайти помилки у вживанні прислівникових сполук та оформити їх у вигляді яскравих пам'яток.

Рис. 4. Проєкт цифрового журналу «Мовна вярта» на платформі Canva

Цифрові технології забезпечують величезний потік інформації, але не завжди сприяють її глибокому осмисленню. Учні часто стикаються з проблемою «поверхневого навчання», швидко переглядають матеріал і виконують завдання автоматично, не занурюючись у логіку тексту. Перевантаження мультимедійним контентом та онлайн-ресурсами може знижувати концентрацію та критичний аналіз. Тому важливо навчити учнів навичкам фільтрації інформації та стратегічного читання.

Водночас цифрове середовище підвищує ризики для академічної доброчесності. Легкий доступ до готових текстів і онлайн-ресурсів може стимулювати плагіат

та неправомірне копіювання, що стосується не лише учнів, а й педагогів. Формування культури академічної доброчесності включає вміння правильно цитувати джерела, критично оцінювати інформацію та створювати власний текстовий продукт.

Ще одним критичним фактором є рівень цифрової компетентності педагогів. Багато вчителів не мають достатніх навичок для ефективного використання інтерактивних платформ, мультимедійних ресурсів і сервісів спільного редагування. Важлива також методична готовність: цифрові інструменти мають слугувати засобом досягнення навчальних цілей, а не самодостатньою метою. Недостатня підготовка може призвести до поверхового використання технологій і зниження якості навчання.

Цифрові технології мають великий потенціал для розвитку мовних компетентностей учнів, але ефективне їхнє застосування потребує системного підходу та усвідомленої методики. Інтеграція інструментів у навчальний процес повинна підсилювати традиційні методи та сприяти розвитку критичного, аналітичного та творчого мислення.

Для успішного використання цифрових сервісів учителям рекомендується:

Обирати інструменти відповідно до навчальної мети. Наприклад, інтерактивні тести та вікторини (Kahoot!, Quizlet, Wordwall) – для контролю знань; мультимедійні презентації та відео (Prezi, Canva, YouTube) – для аналізу текстів та розвитку читачьких компетентностей; сервіси спільного редагування (Google Docs, Padlet) – для розвитку письма.

Застосовувати поступовий та поетапний підхід. Важливо поєднувати роботу з цифровими інструментами з традиційними вправами, щоб не створювати переважаності інформацією.

Залучати учнів до рефлексії. Використання онлайн-сервісів має супроводжуватися обговоренням результатів, аналізом помилок та самооцінкою.

Регулярно оновлювати свої цифрові компетентності. Навчання роботі з новими платформами, інструментами для створення мультимедіа та ментальних карт (MindMeister, Coggle, Mindomo) підвищує якість уроків та дозволяє адаптувати інструменти під потреби класу.

Цифрові технології не повинні замінювати класичні методи навчання, а *доповнювати їх*. Наприклад:

- Традиційні письмові вправи можна поєднувати з онлайн-документами для спільного редагування текстів.
  - Роботу з художніми творами підтримувати мультимедіа-ресурсами та електронними книгами для глибшого емоційного та аналітичного сприйняття.
  - Контроль знань можна реалізувати через тести та вікторини, але важливо поєднувати їх із дискусіями та усним опитуванням для розвитку критичного мислення.
- Такий баланс дозволяє уникнути поверхового навчання, підтримувати мотивацію учнів та забезпечувати системне засвоєння знань.

Завдяки системному підходу, поєднанню традиційних і цифрових методів, а також дослідженню ефективності різних платформ, можна створити динамічне, сучасне й мотивуюче середовище для навчання української мови.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проведене дослідження підтверджує, що цифрові технології трансформують освітній процес, змінюючи роль учителя з транслятора знань на фасилітатора та створюючи умови для формування мовної особистості, здатної функціонувати в багатоканальному інформаційному просторі.

Теоретичний аналіз засвідчив, що цифрова компетентність учителя-словесника має специфічний предметний вимір і не зводиться до технічної обізнаності. Вона передбачає педагогічно осмислене використання інструментів для моделювання мовленнєвих ситуацій, розвитку критичного мислення та медіаграмотності учнів. Дидактичний потенціал цифрових технологій реалізується через ілюстративно-візуалізаційну, комунікативну, контрольну-оцінювальну та творчу функції за умови

дотримання принципів педагогічної доцільності, інтегративності, діяльності, критичності та безпечності.

Практичний аналіз засвідчив широкий спектр можливостей цифрових інструментів. Інтерактивні платформи (LearningApps, Kahoot!, Quizlet) ефективні для формування орфографічної та граматичної компетентностей і переходу до формувального оцінювання. Онлайн-сервіси для спільного редагування (Google Docs, Padlet, Canva) перетворюють навчання письма на динамічну колективну творчість, розвиваючи стилістичні навички та культуру взаємооцінювання. Мультимедійні ресурси та електронні книги, попри ризик розпорошення уваги, поглиблюють аналіз текстів та розвивають читацьку культуру за умови чіткої методичної стратегії. Наведені приклади авторських розробок (інтерактивна дошка Linoit, ментальна карта в Coggle, онлайн-книга в Book Creator, проєкт у Canva) демонструють ефективність інтеграції цифрових інструментів у вивчення морфології та розвиток медіаграмотності учнів 7 класу.

Водночас дослідження виявило суттєві виклики: нерівномірний доступ до технологій, ризик «поверхневого навчання» та інформаційного перевантаження, проблема академічної доброчесності, а також недостатній рівень цифрової та методичної компетентності педагогів. Подолання цих викликів потребує системного підходу, який передбачає цілеспрямований вибір інструментів відповідно до навчальної мети, поетапне їх упровадження, дотримання балансу між традиційними та цифровими формами роботи, а також безперервний професійний розвиток учителів.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні впливу конкретних цифрових інструментів на якість мовленнєвих компетентностей учнів та розробці діагностичного інструментарію для оцінювання ефективності змішаного навчання української мови.

Список використаної літератури

1. Бабовал Н. Формування цифрової компетентності педагога в умовах нової української школи. *Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи*: зб. тез доповідей учасників всеукр. наук.-практ. семінару. Київ. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. 2019. С. 8–10.
2. Гарна С. Ю., Щербатюк В. С., Ковальова Т. Г. Інтерактивні платформи для творчої та дослідницької діяльності учнівства на уроках словесності. *Грааль науки*. 2025. № 55. С. 655–663. DOI: <https://doi.org/10.36074/грааль-науки.22.08.2025.076>
3. Головченко Н. І. Використання мультимедійних технологій на уроках української літератури як форма професійного розвитку вчителя. URL: <https://h1.nu/1pXcN> (дата звернення: 05.03.2026).
4. Дубовик С. Г., Ткачук Д. В. Організаційно-методичні основи застосування цифрових інструментів на уроках української мови в початковій школі. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. Т. 2(30). С. 1121–1132. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-1121-1132](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-1121-1132)
5. Дубок Т. В. Інформаційно-комунікаційні технології при викладанні мови та літератури. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2008. № 2. С. 2–6.
6. Кайданна А. Використання мобільних технологій на уроках української мови та літератури. *Українська мова і література в школі*. 2022. № 74–75. С. 84–88.
7. Карплюк С. О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку*. Київ. 2019. С. 188–197.
8. Корицька Г. Р. Шкільна мовна освіта в умовах розвитку електронного навчального середовища. *E-learning у теорії та практиці навчання суспільно-гуманітарних дисциплін: колективна монографія*. Івано-Франківськ. 2017. С. 40–54.
9. Морзе Н. В., Вембер В. П., Бойко М. А. Використання цифрових технологій для формувального оцінювання. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. С. 202–214. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s19>

10. Самойленко А. В. Цифровізація навчання української мови в школі: можливості для модернізації освітнього процесу. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. 2025. № 111. С. 124–129. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-111-17>.
11. Собченко Т., Желізняк О. Практичне використання цифрових сервісів в освітньому процесі закладів вищої педагогічної освіти як педагогічна проблема. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2023. Т. 3(49). С. 63–75. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.3.49.2023.501>
12. Угніч Р., Білошицька А. Викладання української мови й літератури з використанням технологій дистанційного навчання: практичні поради. *Житомирщина педагогічна*. 2021. № 3(23). URL: <https://surl.li/htmlf> (дата звернення: 05.03.2026).
13. Шарова Т. М. Використання мультимедійної онлайн-платформи з вивчення української літератури. *Інформаційні технології в професійній діяльності: матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. Рівне*. 2022. С. 79–82.
14. Швиденко О. М. Методика використання онлайн-ресурсів на уроках української мови та літератури під час дистанційного навчання. URL: <https://naurok.com.ua/metodika-vikoristannya-onlayn-resursiv-na-urokah-ukra-nsko-movi-ta-literaturi-pid-chas-distancijnogo-navchannya-336030.html> (дата звернення: 05.03.2026).
15. Яценко Т. О., Тригуб І. А. Дистанційне навчання у шкільному курсі української літератури. URL: <https://surl.li/fspzob> (дата звернення: 05.03.2026).
16. Miyer T. I., Holodiuk L. S., Savoch V., Bondarenko H., Dubovyk S. R., Romanenko L. V. Usage of information and communication technologies in foreign and ukrainian practices in continuing pedagogical education of the digital era. *Journal of Interdisciplinary Research Ad Alta*. 2021. Т. 2. № 11. С. 35–39.
17. Moorhouse B. L., Lu Y. Use of Digital Tools by English Language Schoolteachers. *Education Sciences*. 2023. Т. 13(3). С. 226. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci13030226>
18. Sharma S. The Role of Digital Technology in Supporting English Language Learners: Balancing Engagement and Access in Secondary Schools. *International Journal of English Language Education*. 2024. Т. 12(2). С. 194–209. DOI: <https://doi.org/10.5296/ijele.v12i2.22383>

References

1. Baboval, N. (2019). Formuvannia tsyfrovoyi kompetentnosti pedahoha v umovakh novoi ukrainskoi shkoly [Formation of digital competence of a teacher in the conditions of the New Ukrainian School]. Kyiv: Instytut informatsiinykh tekhnolohiy i zasobiv navchannia NAPN Ukrainy [in Ukrainian].
2. Hama, S. Yu., Shcherbatiuk, V. S., & Kovalova, T. H. (2025). Interaktyvni platformy dlia tvorchoi ta doslidnytskoi diialnosti uchnivstva na urokakh slovesnosti [Interactive platforms for creative and research activities of students in literature lessons]. *Hraal nauky – The Grail of Science*, 55, 655–663. <https://doi.org/10.36074/graal-nauky.22.08.2025.076> [in Ukrainian].
3. Holovchenko, N. I. (2026). Vykorystannia multymediinykh tekhnolohiy na urokakh ukrainskoi literatury yak forma profesiinoho rozvytku vchytelia [Using multimedia technologies in Ukrainian literature lessons as a form of teacher professional development]. Retrieved March 5, 2026, from <https://h1.nu/1pXcN> [in Ukrainian].
4. Dubovyk, S. H., & Tkachuk, D. V. (2024). Orhanizatsiino-metodychni osnovy zastosuvannia tsyfrovoykh instrumentiv na urokakh ukrainskoi movy v pochatkovii shkoli [Organizational-methodical foundations of using digital tools in primary school Ukrainian language lessons]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii – Scientific innovations and advanced technologies*, 2(30), 1121–1132. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2\(30\)-1121-1132](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-2(30)-1121-1132) [in Ukrainian].
5. Dubok, T. V. (2008). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii pry vykladanni movy ta literatury [Information and communication technologies in language and literature teaching]. *Vyvchaemo ukrainsku movu ta literaturu – We study Ukrainian language and literature*, 2, 2–6 [in Ukrainian].
6. Kaidanna, A. (2022). Vykorystannia mobilnykh tekhnolohii na urokakh ukrainskoi movy ta literatury [Using mobile technologies in Ukrainian language and literature lessons]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli – Ukrainian language and literature at school*, 74–75, 84–88 [in Ukrainian].

7. Karpliuk, S. O. (2019). Osoblyvosti tsyfryzatsii osvity u vyshchii shkoli [Features of digitalization of higher education]. In *Informatsiino-tyfrovyyi osvithii prostir Ukrainy: transformatsiini protsesy i perspektyvy rozvytku* (pp. 188–197). Kyiv [in Ukrainian].
8. Korytska, H. R. (2017). Shkilna movna osvita v umovakh rozvytku elektronnoho navchalnoho seredovyscha [School language education in the development of an electronic learning environment]. In *E-learning u teorii ta praktytsi navchannia suspilno-humanitarnykh dystsyplin* (pp. 40–54). Ivano-Frankivsk: Symfoniia forte [in Ukrainian].
9. Morze, N. V., Vember, V. P., & Boiko, M. A. (2019). Vykorystannia tsyfrovyykh tekhnolohii dlia formuvalnoho otsiniuvannia [Use of digital technologies for formative assessment]. *Vidkryte osvithnie e-seredovysche suchasnoho universytetu – Open educational e-environment of a modern university*, 202–214. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s19> [in Ukrainian].
10. Samoilenko, A. V. (2025). Tsyfryzatsiia navchannia ukraïnskoi movy v shkoli: mozhlyvosti dlia modernizatsii osvith'oho protsesu [Digitalization of Ukrainian language learning at school: Opportunities for modernization]. *Zbirnyk naukovykh prats «Pedagogichni nauky» – Collection of scientific works "Pedagogical sciences"*, 111, 124–129. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-111-17> [in Ukrainian].
11. Sobchenko, T., & Zhelizniak, O. (2023). Praktychne vykorystannia tsyfrovyykh servisiv v osvithnomu protsesi zakladiv vyshchoi pedahohichnoi osvity yak pedahohichna problema [Practical use of digital services in the educational process of higher pedagogical education institutions as a pedagogical problem]. *Sotsialno-ekonomichni vidnosyny v tsyfrovomu suspilstv – Socio-economic relations in a digital society*, 3(49), 63–75. <https://doi.org/10.55643/ser.3.49.2023.501> [in Ukrainian].
12. Uhnych, R., & Biloshytska, A. (2021). Vykladannia ukraïnskoi movy i literatury z vykorystanniam tekhnolohii distantsiinoho navchannia: praktychni porady [Teaching Ukrainian language and literature using distance learning technologies: Practical advice]. *Zhytomyrshchyna pedahohichna – Zhytomyr pedagogical region*, 3(23). Retrieved March 5, 2026, from <https://surl.li/htmlf> [in Ukrainian].
13. Sharova, T. M. (2022). Vykorystannia multymediinoi onlain-platfomy z vyvchennia ukraïnskoi literatury [Using a multimedia online platform for studying Ukrainian literature]. In *Informatsiini tekhnolohii v profesiinii diialnosti: materialy XV Vseukr. nauk.-prakt. konf.* (pp. 79–82). Rivne [in Ukrainian].
14. Shvydenko, O. M. (2026). Metodyka vykorystannia onlain-resursiv na urokakh ukraïnskoi movy ta literatury pid chas distantsiinoho navchannia [Methodology of using online resources in Ukrainian language and literature lessons during distance learning]. Retrieved March 5, 2026, from <https://naurok.com.ua/metodyka-vikorystannya-onlayn-resursiv-na-urokah-ukraïnsko-movi-ta-literatury-pid-chas-distantsiynogo-navchannya-336030.html> [in Ukrainian].
15. Yatsenko, T. O., & Tryhub, I. A. (2026). Distantsiine navchannia u shkilmomu kursii ukraïnskoi literatury [Distance learning in the school course of Ukrainian literature]. Retrieved March 5, 2026, from <https://surl.li/fspzob> [in Ukrainian].
16. Miyer, T. I., Holodiuk, L. S., Savoch, V., Bondarenko, H., Dubovyk, S. R., & Romanenko, L. V. (2021). Usage of information and communication technologies in foreign and Ukrainian practices in continuing pedagogical education of the digital era. *Journal of Interdisciplinary Research Ad Alta*, 2(11), 35–39 [in English].
17. Moorhouse, B. L., & Lu, Y. (2023). Use of digital tools by English language schoolteachers. *Education Sciences*, 13(3), 226. <https://doi.org/10.3390/educsci13030226> [in English].
18. Sharma, S. (2024). The role of digital technology in supporting English language learners: Balancing engagement and access in secondary schools. *International Journal of English Language Education*, 12(2), 194–209. <https://doi.org/10.5296/ijele.v12i2.22383> [in English].

Bobro A.

Associate Professor, Department of Pedagogy, Primary Education,
Psychology, and Management
Nizhyn Mykola Gogol State University
bobro.aa@ndu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9405-8988>

Saienko Yu.

Candidate of pedagogical sciences (PhD)
Associate Professor of the of the Department of Primary and Special Education
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University (Zaporizhzhia)
saenko.yulya@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-9174-7684>

Shevel N.

Teacher of Ukrainian Language and Literature,
Teacher of the Highest Category, Senior Teacher
Lyceum No. 190, Desnianskyi District, Kyiv, Ukraine
natashenka519@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0005-0659-1029>

**USE OF DIGITAL TOOLS IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS
IN SECONDARY SCHOOL**

Relevance of the study. The relevance of the study is обусловлена the need for effective integration of digital tools into Ukrainian language teaching in the context of the digitalization of education and the development of relevant student competencies.

Main objectives of the study. The aim of the study is to analyze the possibilities and challenges of using digital tools in Ukrainian language lessons, as well as to determine their didactic potential and ways of integration into the educational process.

Methodology. The study was conducted through a comprehensive analysis of digital educational services (interactive whiteboards, mind maps, multimedia platforms, online books, and digital journals), generalization of pedagogical experience, and modeling of students' practical activities through the creation of interactive projects that combine linguistic and media education tasks.

Results and conclusions. It has been established that the use of digital tools contributes to the development of spelling, grammatical, stylistic, reading, and media-text competencies of students, and transforms the learning process into a more dynamic and collaborative one with formative assessment and reflection. At the same time, potential risks were identified, including unequal access to technology, superficial learning, cognitive overload due to multimedia content, and threats to academic integrity. Methodological conditions for overcoming these challenges are proposed, including purposeful selection of tools, phased implementation, a combination of traditional and digital teaching methods, and continuous professional development of teachers. It is concluded that the role of the teacher is shifting from a knowledge transmitter to a learning facilitator.

Significance. The results of the study can be used by educators and researchers to improve blended learning of the Ukrainian language, enhance digital competence of students and teachers, and effectively organize the modern educational process.

Keywords: digital tools, Ukrainian language, secondary school, digital competence, media literacy.

Отримано редколегією / Received: 30.04.2026

Прорецензовано / Revised: 11.05.2026

Опубліковано / Published: 28.05.2026